

ZAŁOŻENIA
POLITYKI SENIORALNEJ
GMINY CIESZYN
NA LATA 2018 – 2022

(Materiały do konsultacji z Radnymi Rady Miejskiej Cieszyna)

Cieszyn 2018

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Sytuacja demograficzna.....	4
3. Zdrowie i samodzielność.....	6
3.1. Rozwiązania medyczno-opiekuńcze.....	8
3.2. Bezpieczeństwo.....	12
3.3. Przestrzeń i miejsce zamieszkania.....	14
4. Aktywność zawodowa.....	16
5. Aktywność edukacyjna, kulturalna i społeczna.....	17
5.1. Aktywność edukacyjna.....	17
5.2. Aktywność w obszarze kultury.....	21
5.3. Aktywność społeczna.....	24
6. Dostępność.....	29
6.1. Architektura.....	29
6.2. Transport.....	31
6.3. Cyfryzacja.....	32
6.4. Kultura i edukacja.....	33
7. Srebrna gospodarka.....	33
8. Relacje międzypokoleniowe.....	34

1. Wstęp

*Celem polityki senioralnej powinno być wspieranie i zapewnienie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz możliwości prowadzenia w dalszym ciągu samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia, nawet przy pewnych ograniczeniach funkcjonalnych.*¹

Z danych statystycznych jasno wynika, że osoby starsze stanowią coraz bardziej liczną grupę społeczną. Ta sytuacja dotyczy, również gminy Cieszyn, która już podjęła liczne inicjatywy mające na celu budowanie relacji partnerskiej współpracy z seniorami. W gminie powołana została Cieszyńska Rada Seniorów, a także stworzone zostało Samodzielne stanowisko do spraw osób starszych i niepełnosprawnych.

Od wielu lat gmina Cieszyna wspiera osoby starsze, w tym poprzez działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Cieszynie oraz Domu Spokojnej Starości, a także w ramach dotacji dla organizacji pozarządowych realizujących projekty wspierające i integrujące środowiska senioralne lub działające na rzecz seniorów.

Bieżące kontakty oraz współpraca przy realizacji wielu innowacyjnych przedsięwzięć budują wizerunek osób starszych jako ludzi aktywnych, korzystających z życia, posiadających interesujące hobby, nie zamykających się na nowe pomysły i idee.

Z drugiej strony jest to grupa społeczna o największym spektrum zróżnicowania. „Młodzi starzy” to ta grupa seniorów, której aktywność społeczna i rodzinna jest właściwie niczym nie ograniczona, dysponująca czasem, dobrym zdrowiem oraz dużą energią. Jednak w grupie seniorów coraz większą część stanowią osoby w tzw. „IV wieku”, których potrzeby społeczne są zdecydowanie inne. Jest to środowisko wymagające przede wszystkim rozszerzenia katalogu usług opiekuńczych i opieki zdrowotnej.

Gmina Cieszyn wychodząc naprzeciw potrzebom coraz liczniejszego grona osób starszych w społeczności lokalnej przygotowała Założenia do Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2018 - 2022, które zostaną uwzględnione w Polityce Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2018-2022.

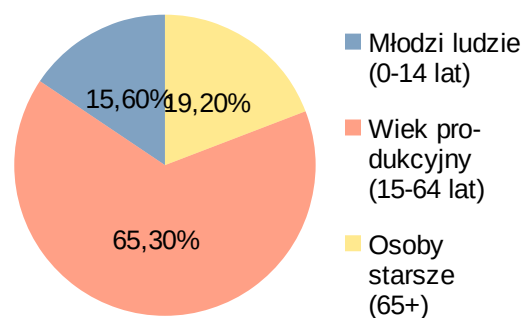
¹ Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020, <http://prawo.sejm.gov.pl>

2. Sytuacja demograficzna

Współczesne społeczeństwa europejskie charakteryzują się dynamicznymi zmianami struktury demograficznej. Wskazują na to dwa współwystępujące zjawiska: niski wskaźnik dzietności oraz wydłużająca się długość życia. W ten sposób rośnie udział osób starszych (60+) w populacji. W literaturze jako metrykalny próg starości przyjmuje się 60 (WHO, Ustawa o osobach starszych) lub 65 lat (ONZ, Eurostat).

Według danych Eurostatu szacowana liczba ludności w UE-28 (Unii Europejskiej) na dzień 1 stycznia 2016 r. wynosiła 510,3 miliona. Młodzi ludzie (0–14 lat) stanowili 15,6 % ludności UE-28, a osoby uznawane za osoby w wieku produkcyjnym (15–64 lata) stanowiły 65,3 % ludności. Udział osób starszych (w wieku 65 i więcej lat) wynosił 19,2 % (wzrost o 0,3 % w porównaniu z poprzednim rokiem oraz wzrost o 2,4 % w porównaniu z okresem sprzed 10 lat)².

Procentowy udział grup wiekowych

Opracowanie własne na podst. danych Eurostat

Zgodnie z przewidywaniami w całym prognozowanym okresie (2014 - 2050) liczba ludności Polski będzie się systematycznie zmniejszać. Ubytek – w stosunku do 2013 r. – wyniesie w końcu horyzontu prognozy 4 545 tys. osób, w tym aż 98% przewidywanego spadku wielkości populacji będzie dotyczyła miast. Już w pierwszych dwóch latach przewiduje się spadek o prawie 77 tys. osób, jednak znaczące zmiany rozpoczną się po 2015 roku. W ciągu następnych 5 lat – do 2020 r. – liczba ludności zmniejszy się o 281 tys., zaś w kolejnych okresach będziemy obserwować znaczne przyspieszenie tempa zmian³.

Powierzchnia miasta Cieszyn wynosi 28,6 km², co stanowi ok. 3,92 % całości powierzchni powiatu cieszyńskiego. Miasto prawnie posiada status gminy miejskiej, nie posiada wyodrębnionych jednostek pomocniczych; dzielnic, osiedli, itd. Miasto składa się z 13 obszarów z ich historycznymi nazwami: Markłowic, Kalembice, Patwiska, Boguszowice, Mała Łąka, Liburnia, Podgórze, Bobrek, Krasna, Gułdowy, Mnisztwo, Błogocice oraz Śródmieście (Stare Miasto).

Struktura demograficzna miasta jest odzwierciedleniem ogólnych tendencji jakie występują w tym obszarze zarówno w kraju jak i Europie.

² http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/pl

³ Prognoza ludności na lata 2014 – 2050. GUS. Warszawa 2014

Liczba osób zamieszkujących w Cieszynie systematycznie się zmniejsza co w okresie ostatniej dekady (od 2007 roku) wygenerowało spadek liczby mieszkańców o ok. 1,5 %, w porównaniu z rokiem 2010 spadek o ok. 4 %.

Opracowanie własne na podstawie danych GUS (na dzień 31 XII)

Spółeczeństwo Cieszyna, tak jak i społeczeństwo europejskie, charakteryzuje się dynamicznymi zmianami struktury demograficznej, które podyktowane zostały przez dwa współwystępujące zjawiska:

- 1) niski wskaźnik dzietności
- 2) wydłużająca się długość życia.

Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

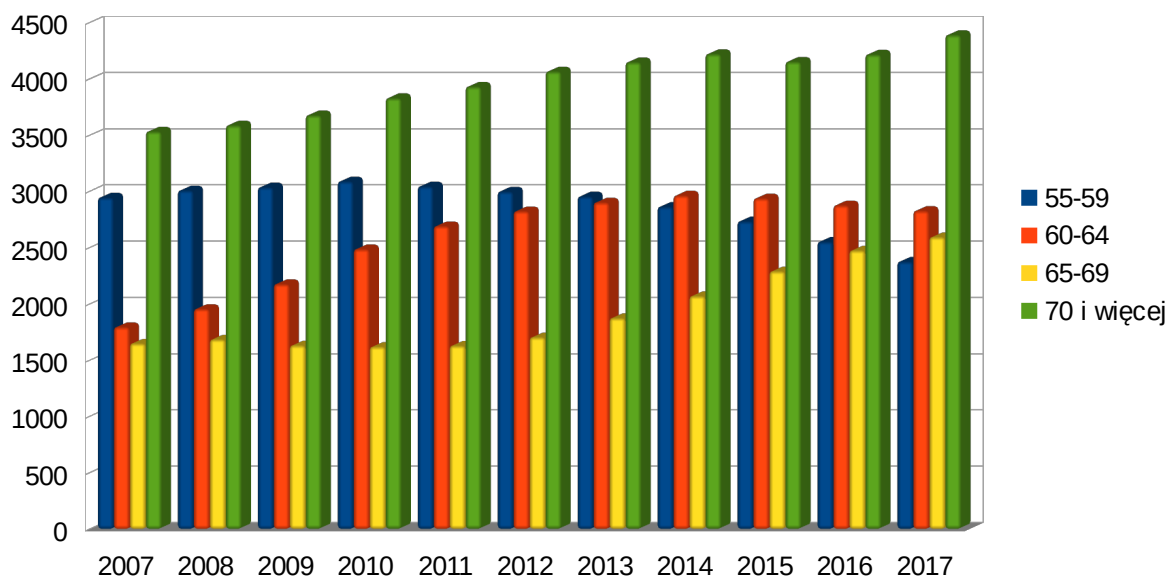
Ludność Cieszyna w przedziale wiekowym (dane na dzień 31 XII)						
Rok	Ogółem	55-59	60-64	65-69	70 +	Osoby 60+ (ogółem)
2007	35401	2948	1797	1651	3535	6983
2008	35308	3011	1959	1687	3590	7236
2009	35404	3039	2179	1634	3679	7492
2010	36285	3092	2490	1622	3832	7944
2011	36178	3048	2694	1631	3934	8259
2012	36119	3002	2827	1706	4068	8601
2013	35918	2958	2905	1877	4151	8933
2014	35685	2866	2966	2072	4224	9262
2015	35274	2737	2941	2292	4156	9389
2016	35102	2556	2879	2478	4219	9576
2017	34876	2379	2830	2596	4393	9819

Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (na dzień 31 XII)

Aspektem, na który należy zwrócić uwagę w procesie pogłębiania starzenia się społeczeństwa poprzez wydłużenie długości życia, jest zwiększenie udziału osób starszych w grupie powyżej

65. roku życia. W wiek ten wchodziły będą osoby urodzone w latach wyżu demograficznego.

Ludność Cieszyna w przedziale wiekowym

Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (na dzień 31 XII)

Proces starzenia się społeczeństwa dodatkowo charakteryzuje się ważnymi z punktu widzenia polityki społecznej cechami:

1. Singularyzacji starości – wzrost liczby osób starszych prowadzących jednoosobowe gospodarstwo domowe.
2. Feminizacji starzenia się – wyrażająca się powiększającą się wraz z przechodzeniem do kolejnych grup wieku przewagą liczby kobiet. Zgodnie z przewidywaniami proces ten w najbliższych latach będzie się pogłębiał.
3. Podwójne starzenie się społeczeństwa – szybki przyrost osób powyżej 80 roku życia w ogólnej populacji osób starszych w społeczeństwie.
4. Wewnętrzne zróżnicowanie starości – przestrzenne zróżnicowanie procesu demograficznego starzenia się ludności. Dodatkowo w okres starości wkraczają roczniki osób coraz lepiej wykształconych i przygotowanych do odgrywania nowych ról społecznych oraz charakteryzujących się lepszym stanem zdrowia i wyższym poziomem sprawności.

3. Zdrowie i samodzielność

Z obiektywnego punktu widzenia, dzięki rozwojowi medycyny oraz funkcjonowaniu systemu ubezpieczeń społecznych, dostęp do świadczeń zdrowotnych uległ znacznej poprawie. Odnosi się to zarówno do lekarzy pierwszego kontaktu, jak i lekarzy specjalistów czy placówek szpitalnych.

W zakresie opieki nad osobami starszymi w pierwszej połowie XX w. rozwinęła się jako nowa gałąź medycyny – geriatrya.

Geriatry jest interdyscyplinarną dziedziną medycyny i zawiera w sobie elementy: psychiatrii, kardiologii, laryngologii, okulistyki i neurologii. Dzięki temu lekarz geriatra może zapewnić osobom starszym nie tylko kompleksową opiekę zdrowotną, ale również niezbędne wsparcie psychologiczne. Celem leczenia geriatrycznego jest, w miarę możliwości, poprawa sprawności fizycznej osoby starszej, jej komfortu psychicznego oraz społecznego. Istotną rolę odgrywa tu holistyczne podejście zarówno w diagnozowaniu seniora, jak i jego późniejszej terapii czy pielęgnacji.⁴

Pod względem opieki medycznej osób starszych gmina Cieszyn nie odbiega od standardów pod względem dostosowania do potrzeb obecnego zapotrzebowania społecznego. Szpital Śląski w Cieszynie posiada oddział geriatryczny, który oprócz pracy w standardowym systemie przyjęć planowych, pracuje również jako szpitalny oddział ratunkowy (SOR). Ponadto w Cieszynie funkcjonuje Poradnia geriatryczna, która przyjmuje pacjentów trzy razy w tygodniu.

Z analizy sytuacji osób starszych – pacjentów oddziału i przychodni geriatrycznej, można zaobserwować ogólną tendencję, z którą boryka się nie tylko Polska, ale również współczesna Europa, tj. sieroctwo i samotność osób starszych. Wdowieństwo, migracja dzieci i wnuków są głównym czynnikiem determinującym wysoki poziom stresu u osób starszych. Opieka socjalna, która bywa niedostosowana do potrzeb osób starszych, prowadzi niejednokrotnie do małej efektywności w opiece medycznej nad seniorami.

Pozostawianie seniorów na oddziale dłużej niż wymagają tego wskazania medyczne, zażywanie nadmiernej liczby leków czy suplementów lub wręcz przeciwnie - rezygnacja z wykupu przepisanych medykamentów, a także wizyty członków rodzin (zamiast samych pacjentów) po wskazaniu do dalszego leczenia, są zagrożeniem dla prawidłowego przebiegu leczenia.

Jak wynika z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Cieszynie istnieje konieczność rozszerzenia działalności placówek opieki dziennej dla seniorów, co będzie stanowiło adekwatną odpowiedź na obecne problemy dotyczące osób starszych i przewlekle chorych na terenie gminy. Aktualnie odnotowuje się ponad roczny okres oczekiwania na miejsce w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zwiększające się utrudnienia wyegzekwowaniem należności za pobyt osób przebywających w DPS-ach, nasilone zjawisko pozostawiania osób starszych bez opieki przez rodziny, pogłębianą emigrację zarobkową bliskich w wieku produkcyjnym, utrudnienia transportowe itp. Rozwijający się dopiero system mieszkań chronionych czy rodzinnych domów spokojnej starości nie zapewnia zaspokojenia obecnych potrzeb, tym bardziej, iż chodzi o działania na rzecz usprawnienia seniorów i utrzymania ich jak najdłużej w sprawności ruchowej i samodzielności.

⁴ <https://przyjazniseniorom.com>

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Rozwiązaniem zapewniającym stały kontakt lekarza z pacjentem, którego sprawność fizyczna jest w dużym stopniu ograniczona, może być stworzenie systemu dowozu pacjentów do poradni geriatrycznej. Działanie takie oparte winno brać pod uwagę:

- budowanie poczucia odpowiedzialności za świadczenie opieki nad osobą starszą przez członków rodzin lub opiekunów prawnych,
- pomoc fachowcy w wyborze pacjentów objętych dowozem do poradni geriatrycznej,
- budowę infrastruktury techniczno-logistyczno-organizacyjnej,
- wybór – nie zdejmowanie odpowiedzialności
- określenie źródeł finansowania poszczególnych elementów systemu.

Tworzenie punktów (miejsc) zorganizowanych w systemie dziennej opieki senioralnej. Budowa struktur aktywizacji społecznej osób starszych w ramach np. klubów seniora, pomocy sąsiedzkiej itp.

Działanie nakierowane na wzmacnianie więzi społecznych zarówno w ramach grupy seniorów, jak i integracji międzypokoleniowej.

Ważnym obszarem działalności Gminy winno być przygotowanie i przeprowadzenie kampanii społecznej o szerokim spectrum informacyjnym w temacie procesów starzenia się i związanych z tym konsekwencji. Proces starzenia się i starości odnosi się do osób już w wieku 45/50 roku życia. Dlatego należy zwrócić uwagę na potrzebę wcześniejszego przygotowania jednostek i grup do aktywności w ostatnim etapie życia.⁵

3.1. Rozwiązania medyczno-opiekuńcze

Postępujące zmiany cywilizacyjne, gospodarcze, a także społeczne spowodują, że w najbliższych latach trzeba będzie się zmierzyć z nowymi problemami socjalnymi takimi jak: starzenie się społeczeństwa, migracje, problem wielokulturowości, nowe patologie społeczne, przeobrażenia rodziny i gospodarstw domowych oraz choroby cywilizacyjne. Dlatego ważną kwestią jest profesjonalne zarządzanie pomocą społeczną, wymagające nowych kwalifikacji i umiejętności.

Można wyróżnić cztery elementy składające się na system opieki nad osobami starszymi:

- nieformalny (w tym rodzinny),
- publiczny,
- pozarządowy,
- komercyjny.

Potencjał wsparcia w strukturze opieki nieformalnej w obecnej sytuacji społeczno-ekonomicznej powoduje zmniejszenie możliwości jego uzyskania ze strony rodziny przez osobę starszą.

⁵ Andrzej Klimczuk, SGH w Warszawie, „Srebrna gospodarka” w dokumentach strategicznych państwa

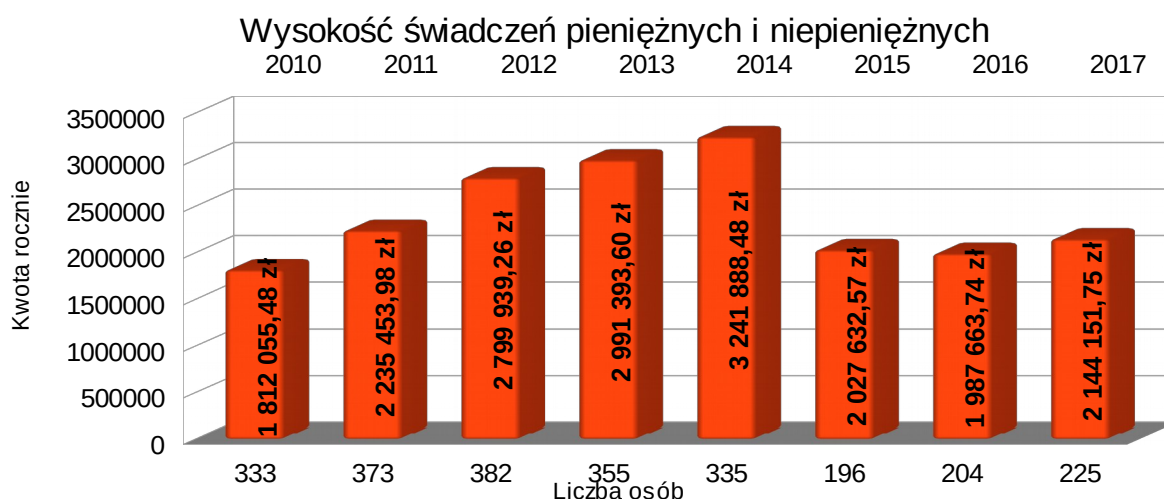
Czynnikiem zmniejszającym potencjał opiekuńczy jest przede wszystkim wzrastający egocentryzm i wynikający z niego brak poczucia odpowiedzialności za rodziny. Na ten problem nakładają się kwestie migracja młodszego pokolenia. Konsekwencją powyższego jest nie tylko zmniejszenie udzielania pomocy osobom starszym, ale również wzrost osamotnienia w tej grupie społecznej.

Gmina Cieszyn realizuje zadania z opieki nad osobami starszymi bezpośrednio poprzez działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Cieszynie oraz Domu Spokojnej Starości, a także pośrednio poprzez systemowe wspieranie tzw. trzeciego sektora.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie

System pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym w środowisku wkomponowany jest w cały system pomocy społecznej, regulowany ustawą o pomocy społecznej (Dz. U. 2017 r. poz. 1508), w oparciu o którą osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej przysługuje pomoc w ramach świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych. Świadczenia z pomocy społecznej zgodnie z art. 102 ustawy są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego albo innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Wysokość wszystkich świadczeń pieniężnych i niepieniężnych dla seniorów i osób niepełnosprawnych w latach 2010 – 2017, przedstawia poniższy wykres.

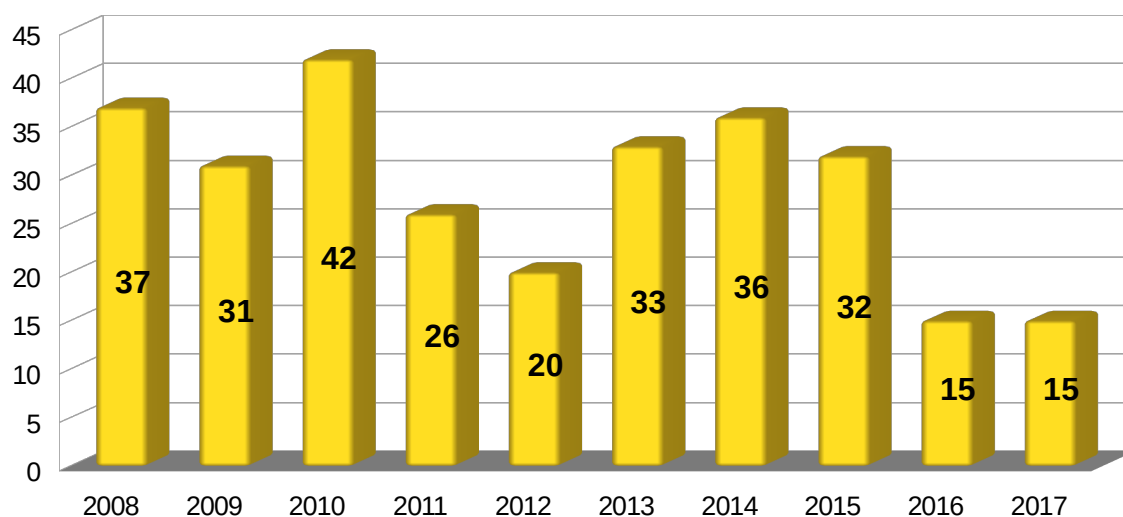
Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie w ramach współpracy kieruje osoby „ubiegające się” do domów pomocy społecznej, w tym:

- DPS „Pogodna Jesień” w Cieszynie,
- Powiatowym Domem Pomocy Społecznej „Pogodna Jesień”,
- DPS „Betania” w Cieszynie,

- DPS Ewangelicki Dom Opieki “Emaus” w Dzięgielowie,
- DPS “Dom Kombatanta” w Miechowie,
- DPS “Sadyba” w Bystrej,
- DPS Ewangelicki Dom Opieki “Soar” w Bielsku-Białej,
- MDSS w Ustroniu,
- DPS Ewangelicki Dom Opieki “Ostoja Pokoju” w Bytomiu.

Skierowania przez MOPS do DPS osób w podeszłym wieku

Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS

Dom Spokojnej Starości

Przyjęcie do Domu Spokojnej Starości co do zasady prowadzone jest na podstawie pisemnego wniosku osoby ubiegającej się złożonego w ośrodku pomocy społecznej, właściwego dla miejsca zamieszkania osoby zgłaszanej oraz rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego. W pewnych okolicznościach, np. jeżeli osoba, która wskutek choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego nie jest zdolna do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i nie ma możliwości korzystania z opieki innych osób oraz potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymaga leczenia szpitalnego, a brak opieki zagraża życiu tej osoby, organ do spraw pomocy społecznej może wystąpić do sądu opiekuńczego właściwego dla miejsca zamieszkania tej osoby z wnioskiem o przyjęcie do domu pomocy społecznej bez jej zgody.

Dom Spokojnej Starości świadczy usługi w zakresie potrzeb bytowych, opiekuńczych oraz wspomagających.

Do wnoszenia opłat za pobyt w domu pomocy społecznej zobowiązani są w kolejności:

- mieszkaniec Domu, nie więcej niż 70% swojego dochodu,
- małżonek, zstępni przed wstępnymi,

- gmina, z której osoba została skierowana w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania, a opłatami wnoszonymi przez osoby wymienione powyżej.

Dom Spokojnej Starości w Cieszynie dysponuje łącznie 65 miejscami dla osób starszych. Ośrodek dysponuje pokojami dwuosobowymi z pełnym węzłem sanitarnym. Mieszkańcy mają możliwość korzystania z rehabilitacji, zajęć kulturalno-oświatowych, terapii zajęciowej i siłowni pod chmurką. Mają do dyspozycji świetlicę, pokój dzienny, kaplicę ekumeniczną. Zapewnione jest pełne wyżywienie z uwzględnieniem różnorodnych diet. Wykwalifikowany personel sprawuje całodobową opiekę nad Mieszkańcami. Zarówno Dom, jak i jego otoczenie przystosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Organizacje pozarządowe i inne instytucje

Gmina Cieszyn prowadzi aktywną współpracę z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, kościołami, związkami wyznaniowymi w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym, tj. z:

- Fundacją św. Elżbiety Węgierskiej w Cieszynie,
- Powiatowym Domem Pomocy Społecznej „Pogodna Jesień”,
- Domem Pomocy Społecznej „Betania”,
- Domem Opieki „Kana”,
- Szpitalem Śląskim – Oddział Geriatryczny,
- przychodniami zdrowia,
- Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej „Medika”,
- Strażą Miejską,
- Polskim Związkiem Niewidomych – Koło Terenowe w Cieszynie,
- Stowarzyszeniem Rehabilitacji Kultury Fizycznej Turystyki i Integracji Osób Niepełnosprawnych,
- Cieszyńskim Stowarzyszeniem Ochrony Zdrowia Psychicznego „Więź”,
- Stowarzyszeniem Amazonek,
- Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Cieszynie,
- Stowarzyszeniem „Działajmy Razem” TRIANON.PL,
- Regionalną Fundacją Pomocy Niewidomym,
- Stowarzyszeniem Przyjaciół Chorych im. Łukasza Ewangelisty,
- Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rodzin „Siloe In Nobis”.

Obsługa w zakresie świadczenia na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych na terenie gminy prowadzona jest przez Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza, który prowadzi działalność w dwóch formach publicznej i prywatnej. Dom Opieki „u Boromeuszek” sp. z o.o. jest placówką zapewniającą całodobową

opiekę osobom starszym, niepełnosprawnym, samotnym oraz przewlekłe chorym. Budynek w którym mieści się Dom Opieki dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz mających trudności z poruszaniem się.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Budowa strategii informacyjnej dotyczącej odpowiedzialności członków rodzin i/lub opiekunów prawnych, w zakresie obowiązków społeczno-finansowo-prawnych dotyczących osób starszych pozostających bezpośrednio lub pośrednio pod ich opieką.

Rozbudowa systemu pomocy osobom starym w ich środowisku zamieszkania, w tym także poprzez wspieranie rodzin osób starszych.

Organizowanie ośrodków dziennego wsparcia, klubów seniora, itp. w oparciu o zasoby miejskie (w istniejących obiektach – np. DSS), w tym przy udziale środków zewnętrznych.

Wspieranie organizacji pozarządowych w zakresie świadczenia stacjonarnych usług opiekuńczych.

Zintensyfikowanie działań nakierowanych na wsparcie seniorów w przyjaznym środowisku, tj. miejscu dotychczasowego zamieszkania, poprzez wspieranie istniejących oraz nowo powstających klubów seniora lub projektów pomocy sąsiedzkiej.

3.2. Bezpieczeństwo

Poczucie bezpieczeństwa, zgodnie z definicją Abrahama Masłowa, jest podstawową potrzebą każdego człowieka. Potrzeba ta jest szczególnie istotna w okresie starości i można ją odnieść do kilku obszarów:

Bezpieczeństwo ekonomiczne. Najczęstszym źródłem dochodu osób starszych jest świadczenie emerytalne. Brak bezpieczeństwa w tym zakresie odnosi się do poczucia zagrożenia w samodzielnym sprostaniu kosztom utrzymania, ponieważ w strukturze miesięcznych opłat obok wydatków na żywność i eksploatację mieszkania, wydatki na zdrowie stanowią trzecią pozycję.

Bezpieczeństwo społeczne i socjalne. Brak poczucia bezpieczeństwa w zakresie kondycji ekonomicznej wprost odnosi się do braku bezpieczeństwa w sferze społecznej. Przejawia się to w poczuciu zagrożenia przed niepełnosprawnością, utratą samowystarczalności, uzależnieniem od pomocy innych osób, spędzeniem starości w domu pomocy społecznej. Kolejnym aspektem wzmacniającym brak poczucia bezpieczeństwa jest postawa młodszej części społeczeństwa wobec osób starszych, tj. okazywanie braku zrozumienia i szacunku. Ponadto stosunkowo wysokie opłaty za korzystanie z dóbr i usług publicznych powoduje, że osoby starsze wybierają domowy tryb życia przez co nie pielęgnują relacji międzyludzkich. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na poczucie bezpieczeństwa w obecnej rzeczywistości społeczno-gospodarczej jest świadomość utraty pozycji społecznej, która

wyznaczana jest głównie pozycją zawodową i materialną.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Cieszynie wynika, iż każdego roku odnotowywane są przypadki przemocy ze strony bliskich lub opiekunów wobec osób starszych i niepełnosprawnych.

Rok	Punkt konsultacyjny MOPS	Niebieska karta	Łączna liczba interwencji w danym roku
2014	4	20	24
2015	12	18	30
2016	6	32	38
2017	0	36	36

Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS

Bezpieczeństwo w przestrzeni publicznej. Cieszyn jest miastem o specyficznej strukturze zagospodarowania przestrzennego. W większości budynki użyteczności publicznej oraz budynki mieszkalne – kamienice zlokalizowane w śródmieściu objęte są ochroną konserwatorską indywidualną lub w ramach układu urbanistycznego. Występujące bariery architektoniczne utrudniają, bądź uniemożliwiają samodzielne załatwienie spraw urzędowo-administracyjnych, a także skorzystanie z oferty kulturalnej. Brak bezpieczeństwa w infrastrukturze drogowej zawiera się głównie w niedostosowaniu wysokości chodników, braku podjazdów dla wózków inwalidzkich, nierównej powierzchni płyt/kostki brukowej, niewystarczającej liczby ławek.

Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie w zakresie swoich zadań dostosował sygnalizacje świetlne (przejścia dla pieszych) do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych poprzez zamontowanie uzupełniającej sygnalizacji – sygnały dźwiękowe. Dodatkowo w ramach prac remontowo-modernizacyjnych, w istniejących przejściach dla pieszych obniżane są krawężniki, które dodatkowo budowane są z betonowej kostki integracyjnej. Jest to kostka, która wyróżnia się fakturą od strony wierzchniej tak, aby dla osoby niewidomej lub z dużą dysfunkcją wzroku była wyczuwalna za pomocą białej laski oraz pod stopami. W ten sposób oznaczone przejścia dla pieszych pozwalają wyraźnie wskazać gdzie kończy się chodnik, a zaczyna niebezpieczna strefa ulicy.⁶

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Kampanie informacyjno-edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa osób starszych, w tym współpraca ze Strażą Miejską i Komendą Powiatową Policji w Cieszynie w zakresie profilaktyki bezpieczeństwa seniorów oraz przeciwdziałanie przestępczości wymierzonej w seniorów. Działania:

⁶ <http://sosw.slask.pl>

- debaty i szkolenia z udziałem służb porządkowych w tym w zakresie profilaktyki zapobiegającej oszustwom, wyłudzeniom, itd. (np. metoda „na wnuczka”),
- punktów konsultacyjnych, w tym nieodpłatne punkty pomocy prawnej.

Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego miasta.

Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób starszych poprzedzone przeprowadzeniem audytu oraz opracowaniem kompleksowego programu działań doraźnych i inwestycyjnych.

Dostosowanie usług transportu publicznego do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, w tym:

- dostosowanie (wymiana, modernizacja) wiat przystankowych,
- dostosowanie przestrzeni miejsca przystankowego poprzez odpowiednią wysokość krawężników, wykorzystanie betonowej kostki integracyjnej
- dostosowanie informacji „Rozkład jazdy”, odpowiednia wielkość napisów, umieszczenie na wysokości dostosowanej również dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich,
- budowa systemu bonifikat.

W powyższych działaniach uwzględnione zostaną założenia zdefiniowane w dokumencie „Strategia Rozwoju Miasta Cieszyn na lata 2010-2010” (priorytet: „Kapitał społeczny”; cel operacyjny: „Zapewnienie wysokiego bezpieczeństwa publicznego i zdrowotnego”).

3.3. Przestrzeń i miejsce zamieszkania

Ze względu na stale powiększającą się grupę osób starszych prowadzących jedno i dwuosobowe gospodarstwa domowe, na znaczeniu zyskuje problem zapewnienia seniorom takich warunków mieszkaniowych, by ułatwiły im zachowanie samodzielności. W takim przypadku pilną potrzebą staje się likwidacja barier architektonicznych zarówno w samych lokalach mieszkalnych jak i w najbliższym otoczeniu zamieszkania seniorów.

Zadania te stopniowo realizowane są przez występujące podmioty:

1. Zakład Budynków Miejskich w Cieszynie Sp. z o.o.
2. Spółdzielnia Mieszkaniowa „Cieszynianka” - osiedla: Centrum, Liburnia, Piastowskie, Podgórze I, Podgórze II, Bobrek Wschód.
3. Górnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa – osiedla: Bobrek-Zachód, Pogwizdów.
4. Spółdzielnia Mieszkaniowa „Liburnia”.
5. Przedsiębiorstwo Zarządzania i Obrotu Nieruchomościami ZAPON Spółka z o.o.
6. Wspólnoty mieszkaniowe.
7. Zabudowa jedno i wielorodzinną.

Dostępnością przestrzeni publicznej zajmuje się też Zamek Cieszyn, który od 2007 roku realizuje projekt „Dizajn w przestrzeni publicznej”. W jego ramach odbywały się cykliczne wydarzenia (konferencja i wystawa) poświęcone określonym problemom dotyczącym przestrzeni publicznej. Do tej pory mowa była między innymi o bezpieczeństwie, partycypacji, miejskim ogrodnictwie, projektowaniu dla osób starszych. Obszar tematyczny projektu to:

- 2015 rok - praca
- 2016 rok - dostępność w miastach historycznych
- 2017 rok - gospodarowanie odpadami.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Realizacji projektu tworzenia mieszkań chronionych, których celem jest poprawa zakresu zabezpieczenia społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji pod kątem dostępu do usług społecznych i opiekuńczych dla różnych grup wymagających wsparcia.

Program likwidacji barier architektonicznych w budynkach wielolokalowych:

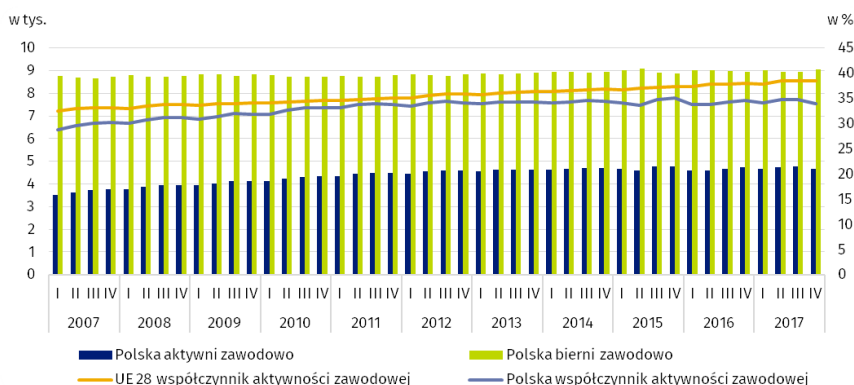
- dostosowanie części wspólnych nieruchomości budynkowych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych (budowa pochylni, poręczy i uchwytów, poszerzenie otworów drzwiowych, system oświetlenia klatek schodowych na czujki ruchu),
- dostosowanie lokali mieszkalnych, z zasobu komunalnego, do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Projekt długoterminowy, obciążony wysokim ryzykiem finansowym. Założenie procentowe lokali mieszkalnych przeznaczonych do programu mieszkań chronionych.

Działania na rzecz usuwania barier architektonicznych realizowane poprzez modernizację zdegradowanej infrastruktury na potrzeby rozwoju usług publicznych i komercyjnych poprzez:

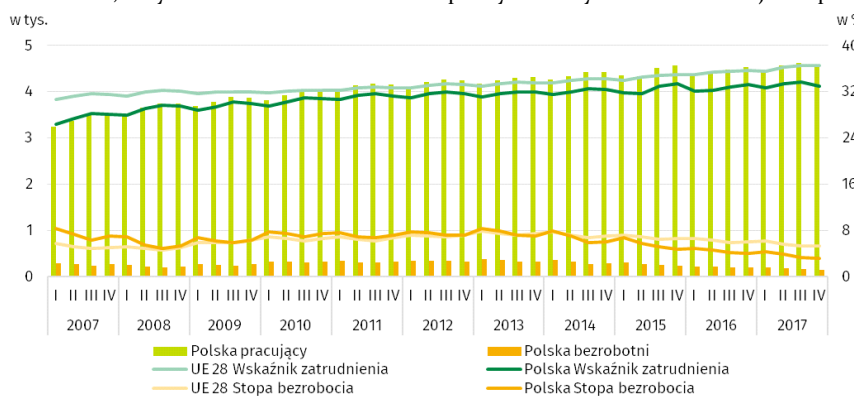
- modernizację i przebudowę obiektów infrastruktury komunalnej w celu nadania im nowych funkcji i zagospodarowania na cele publiczne np. wsparcie osób potrzebujących i zabezpieczenie społeczne, kultura, edukacja, sport i rekreacja itp.,
- poprawę dostępności wszelkich usług publicznych wraz z modernizacją i rozbudową infrastruktury komunalnej,
- modernizacja i przebudowa ciągów pieszych np. równe ułożenie kostki brukowej, wykorzystanie kostki antypoślizgowej, ułożenie zejść – schodów, w sposób zapewniający wygodę i bezpieczeństw.
- poprawę dostępności do infrastruktury sanitarnej ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych poprzez modernizację publicznych toalet.

4. Aktywność zawodowa

Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych określiła wiek emerytalny dla kobiet 60 lat, dla mężczyzn 65 lat. Od 2007 r. systematycznie zwiększa się liczba osób pracujących, których wiek przekroczył 50. rok życia.

Źródło: GUS, Aktywni i bierni zawodowo oraz współczynnik aktywności zawodowej osób powyżej 50. roku życia

Źródło: GUS, Pracujący i bezrobotni oraz wskaźnik zatrudnienia i stopa bezrobocia osób powyżej 50. roku życia

W Polsce w latach 2007-2017 nastąpił wzrost wskaźnika zatrudnienia osób powyżej 50. roku życia we wszystkich grupach wiekowych. Tendencja ta dotyczyła zarówno kobiet, jak i mężczyzn, przy czym największy wzrost wskaźnika wystąpił w grupie kobiet w wieku 55-59 lat. W IV kwartale 2017 r. wskaźnik zatrudnienia dla kobiet i mężczyzn w tej grupie wiekowej wyniósł odpowiednio 58,1% i 71,7%. W badanym okresie we wszystkich grupach wiekowych osób powyżej 50 roku życia wskaźnik zatrudnienia dla mężczyzn był wyższy niż dla kobiet. W IV kwartale 2017 r. osiągnął on najwyższą wartość dla mężczyzn i kobiet w przedziale wiekowym 50-54 lat (odpowiednio 79,7% i 73,6%). Wśród zatrudnionych powyżej 50. roku życia w październiku 2016 r., w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 osób i więcej, największy odsetek stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 29,7%. Wśród mężczyzn w tej grupie wiekowej przeważali ci z wykształceniem zasadniczym zawodowym (37,9%), a wśród kobiet – z wykształceniem wyższym (33,7%). Z kolei najmniej zatrudnionych mężczyzn było z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (5,0%), a kobiet – z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (6,5%).⁷

Nadal jednak ta grupa społeczna charakteryzuje się sporą biernością zawodową. Osiągnięcie

⁷ Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy w latach 2016-2017, GUS 30.04.2018 r.

wieku emerytalnego oraz nabycie uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych prowadzi do braku aktywności w obszarze kontynuacji życia zawodowego.

Niewątpliwą przeszkodą w tym zakresie jest niska świadomość pracodawców o możliwościach i zasadach kontynuacji współpracy z osobami w grupie tzw. „młodych starych”.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Kampanie informacyjno-edukacyjne dotycząca:

- promowanie zatrudnienia osób w wieku 50+,
- promowania wolontariatu senioralnego jako alternatywnej formy aktywności zawodowej,
- promowanie wolontariatu pracowniczego, forma współpracy międzypokoleniowej,
- działalności w ramach podmiotów III sektora, jako sposobu aktywności zawodowej w obszarze pasji i umiejętności,
- „Ogólnopolskiej Karty Seniora” oraz „Cieszyńska Karta Seniora” - promowanie działań przez przedsiębiorców dla seniorów i przez seniorów dla seniorów.

5. Aktywność edukacyjna, kulturalna i społeczna

5.1. Aktywność edukacyjna

Edukacja osób dorosłych opiera się o działania podejmowane z powodu chęci rozwoju własnych umiejętności, dostosowania i zmiany posiadanych kompetencji i kwalifikacji do przemian społeczno-gospodarczych. Oświata dorosłych to istotny element podnoszenia osobistych, zawodowych i społecznych umiejętności. Współpraca i koordynacja organizacji zajmujących się działalnością z zakresu „edukacji całościowej” odpowiada na potrzeby i wymogi osób dorosłych na wszystkich etapach życia.

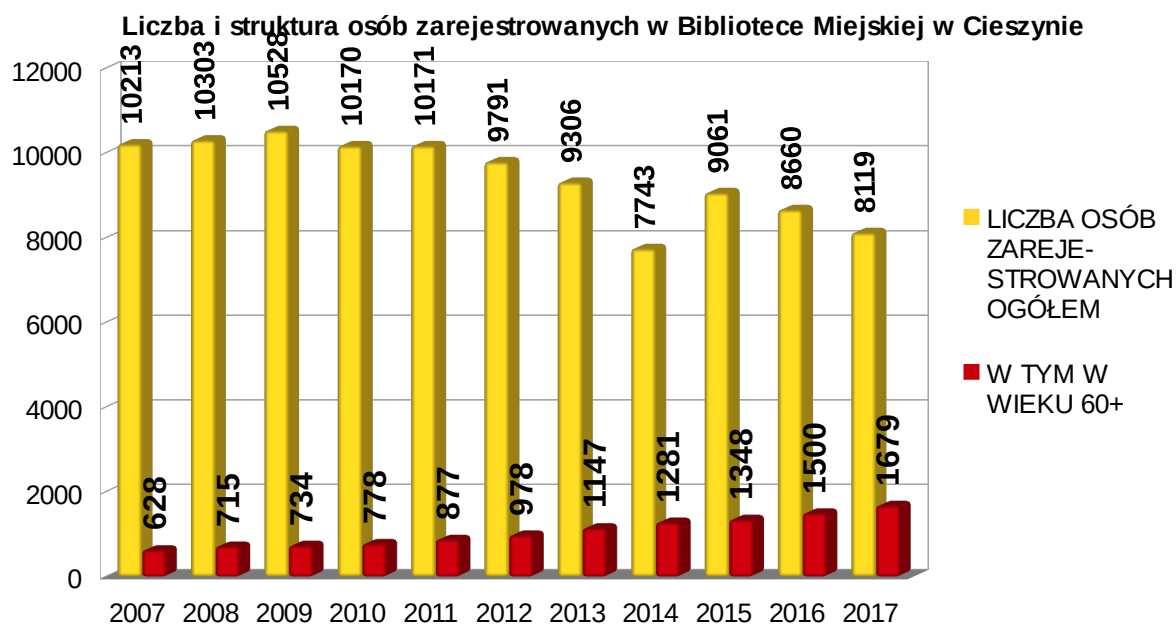
Wybrane podmioty działające na rzecz seniorów w zakresie aktywności edukacyjnej:

Biblioteka Miejska

Biblioteka Miejska w Cieszynie jest najważniejszym ośrodkiem kształtowania kultury czytelniczej w środowisku lokalnym. Strukturę miejskiej sieci bibliotecznej tworzą Centrala, w skład której wchodzi: Wypożyczalnia dla dorosłych, Czytelnia ogólna i Oddział dla dzieci oraz 4 placówki filialne, w tym 3 o charakterze uniwersalnym i jedna specjalistyczna, z której usług korzystają osoby niewidome i słabowidzące. Centrala obsługuje czytelników z miasta Cieszyna (62 % ogółu zarejestrowanych) i pozostałej części powiatu cieszyńskiego (30 %), a także, w mniejszym zakresie, czytelników spoza powiatu (7% – głównie studenci cieszyńskich wydziałów Uniwersytetu Śląskiego) oraz czytelników z Republiki Czeskiej (1%). Filie w przeważającej mierze prowadzą obsługę czytelniczą mieszkańców osiedli, na których działają oraz okolicznych domów jednorodzinnych. Dorośli użytkownicy Biblioteki biorą udział w konkursach wiedzy i literackich, spotkaniach autorskich i z ciekawymi ludźmi, promocjach publikacji, dyskusyjnym klubie książki, wystawach, imprezach okolicznościowych. Biblioteka

Miejska w Cieszynie realizuje projekty kulturalno-edukacyjne we współpracy z bibliotekami oraz instytucjami krajowymi i zagranicznymi, w szczególności z Biblioteką Miejską w Czeskim Cieszynie. Projekty są współfinansowane przez Miasto Cieszyn, Powiat Cieszyński, Unię Europejską, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji i Samorząd Województwa Śląskiego.

W okresie ostatnich dziesięciu lat liczba zarejestrowanych osób korzystających z zasobu bibliotecznego spada, choć zauważalny jest zdecydowany wzrost zainteresowania ze strony seniorów.

Biblioteka Miejska rozszerza swoją działalność o projekty, których adresatami są głównie seniorzy. Wiele propozycji kierowanych jest do różnych grup społecznych z myślą o budowaniu relacji międzypokoleniowych oraz wzajemnym uczeniu się.

W roku 2017 Biblioteka Miejska skierowała do seniorów następujące propozycje:

Nazwa zadania	Rodzaj zadania	Ilość uczestników
Zaskocz wnuka 2.0	Kurs komputerowy dla średnio zaawansowanej grupy seniorów.	408
Kurs komputerowy	Kurs komputerowy dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Cieszynie	24 (stała grupa uczestników)
Komputer dla seniora 55+	Kurs komputerowy dla osób powyżej 55 roku życia.	46
Strefie @ktywnego Seniora Filii nr 3	Kursy komputerowe dla osób w wieku 55+	58
Pogotowie komputerowe	Szkolenia indywidualne dla osób chcących podnieść swoje kompetencje cyfrowe (obsługa laptopa, tableta, smartfona).	323
„e-Mocni: cyfrowe	Projekt realizowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju	280

umiejętności, realne korzyści”
Regionalnego w ramach programu operacyjnego polska cyfrowa (działanie 3.1 „działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych”) na podstawie porozumienia pomiędzy gminą Cieszyn a Fundacją Aktywizacja.
Podzielny na podstawowy: „Pierwsze kroki z komputerem”
zaawansowany: „Praca i rozwój zawodowy”, „Zaangażowanie obywatelskie”, „Sprawy codzienne”, „Religia i potrzeby duchowe”, „Relacje z bliskimi”, „Odpoczynek i hobby”, „Finanse”, „Edukacja”, „Zdrowie”.

Angielski dla seniora 55+	Kurs języka angielskiego dla osób powyżej 55 roku życia.	28 (dwie stałe grupy uczestników)
---------------------------	--	---

W roku 2018 Biblioteka Miejska skierowała do seniorów następujące propozycje:

Nazwa zadania	Rodzaj zadania	Ilość uczestników
Zaskocz wnuka 2.0	Kurs komputerowy dla średnio zaawansowanej grupy seniorów.	12 (stała grupa uczestników)
Kurs komputerowy	Kurs komputerowy dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Cieszynie	24 (stała grupa uczestników)
Pogotowie komputerowe	Szkolenia indywidualne dla osób chcących podnieść swoje kompetencje cyfrowe (obsługa laptopa, tableta, smartfona).	300
Angielski dla seniora 55+	Kurs języka angielskiego dla osób powyżej 55 roku życia.	20 (stałe grupy uczestników)
„e-Mocni: cyfrowe umiejętności, realne korzyści”	Projekt realizowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach programu operacyjnego polska cyfrowa (działanie 3.1 „działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych”) na podstawie porozumienia pomiędzy gminą Cieszyn a Fundacją Aktywizacja. Podzielny na podstawowy: „Pierwsze kroki z komputerem” zaawansowany: „Praca i rozwój zawodowy”, „Zaangażowanie obywatelskie”, „Sprawy codzienne”, „Religia i potrzeby duchowe”, „Relacje z bliskimi”, „Odpoczynek i hobby”, „Finanse”, „Edukacja”, „Zdrowie”.	900

Opracowanie własne na podstawie danych z Biblioteki Miejskiej w Cieszynie

Cieszyński Uniwersytet III Wieku

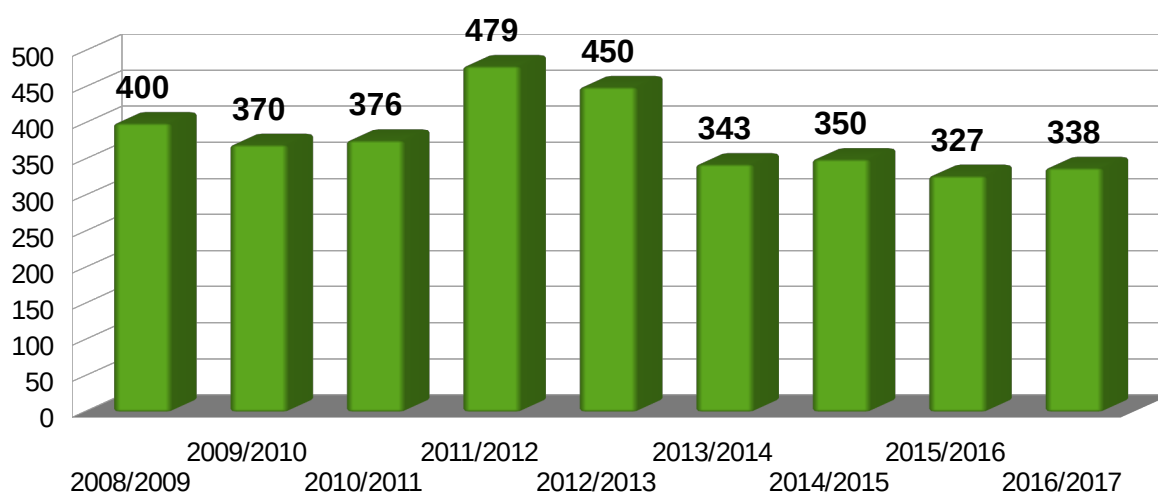
Stowarzyszenie powołało do życia Cieszyński Uniwersytet III Wieku w 2005 roku. Celem Stowarzyszenia jest prowadzenie "Uniwersytetu III Wieku", który służy:

1. Kształceniu ustawicznemu różnych grup społecznych a zwłaszcza edukacji osób starszych wiekiem.
2. Aktywizacji intelektualnej, psychicznej i fizycznej osób III wieku.
3. Prowadzeniu działań i projektów stwarzających możliwość aktywnego uczestnictwa w

- nich osób starszych i przeciwstawiających się różnym formom ich społecznej izolacji.
4. Poznawanie i propagowanie nowoczesnych i różnorodnych form aktywności fizycznej i intelektualnej w tym zdrowego trybu życia i aktywności ruchowej.
 5. Tworzenie warunków dla rozwijania inicjatyw własnych osób starszych.
 6. Podejmowanie inicjatyw służących integracji środowisk i instytucji współpracujących na rzecz projektów służących środowisku osób III wieku, w tym realizacja wspólnych działań edukacyjnych, kulturalnych, sportowych.

Cieszyński Uniwersytet III Wiek w związku z ciekawą ofertą edukacyjną zrzesza liczną grupę „studentów”. Zgodnie z zapisem Statutu, członkiem zwyczajnym CUTW może być osoba, która przestrzega statutu, regulaminów oraz uchwał organów Stowarzyszenia, a także regularnie wnosi składki członkowskie.

Liczba członków Cieszyńskiego Uniwersytetu III Wiek

Opracowanie własne na podstawie danych z UTW

Oferta edukacyjna Cieszyńskiego Uniwersytety III Wiek oparta jest o sekcje: przeszłość i terażniejszość, historyczno-geograficzną i hobbystyczną, komputerową, języka angielskiego, języka niemieckiego, malarstwa, ceramiki, wokalną, tańca liniowego, miłośników sztuk wszelakich, miłośników podróży, miłośników filmu, miłośników nauki i techniki, brydżowszachową i gier planszowych, turystyczno-krajoznawczą, gimnastyczną, pływania, rehojoga, warsztaty, imprezy integracyjne wycieczki i wyjazdy sportowe.

Macierz Ziemi Cieszyńskiej, którego działalność można opisać na przykładzie Koła nr 2 Mały Jawor

Koło w swoich szeregach zrzesza 150 członków w przedziale wieku od 1928 do 1988 roku urodzenia (trzy pokolenia). Działalność Koła opiera się na organizacji zebrań, okolicznościowych i integracyjnych spotkań, uczestniczenie w imprezach kulturalno-oświatowych oraz wycieczek turystyczno-krajoznawczych. Koło prowadzi Dyskusyjny Klub Propozycji „Podgórze”, w trakcie których uczestnicy mogą wysłuchać prelekcji. Do

wieloletniej tradycji należy współpraca Koła ze Szkołą Podstawową nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Cieszynie polegająca na ufundowaniu praczek dla dzieci z ubogich rodzin oraz w ostatnim czasie przekazanie środków finansowych na doposażenie szkoły w tablice multimedialne.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Propagowanie i promowanie oferty aktywności edukacyjnej dla seniorów, także z elementami integracji międzypokoleniowej.

Dostosowanie działalności w obszarze kultury do potrzeb osób niewidomych i niedowidzących – audiodyskrypcja, instalacja makiet zabytków, itp.

Promowanie i wspieranie rozwoju społeczeństwa wiedzy, których celem będzie wzrost wskaźnika osób kształcących się i doskonalących swoje umiejętności w ramach działalności różnego rodzaju podmiotów (instytucji, organizacji pozarządowych, itd.).

5.2. Aktywność w obszarze kultury

Udział w działaniach kulturalnych stanowi przestrzeń dla partycypacji społecznej, budowania więzi międzyludzkich oraz tworzenia relacji międzypokoleniowych. Dodatkowo współuczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych sprzyja wykorzystaniu potencjału wiedzy i umiejętności osób starszych, a także daje możliwość udziału w różnych obszarach aktywności społecznej.

Wybrane podmioty działające na rzecz seniorów w zakresie aktywności kulturalnej:

Biblioteka Miejska w Cieszynie

W ramach swojej działalności w organizuje różnorodne wydarzenia, których liczną grupę uczestników stanowią seniorzy, w tym:

1. Wystawy tematyczne – malarstwa, rysunku, grafiki, fotografii.
2. Spotkania autorskie połączone z promocją książki.
3. Spotkania podróżnicze w tym wystawa fotografii oraz relacja z podróży.
4. Nocne zwiedzanie w ramach corocznej „nocy muzeów”.

Biblioteka działając w obszarze likwidacji barier podejmuje działania zapewniające łatwy dostęp do zbiorów zwłaszcza osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym. W tym celu jedna z Filii Biblioteki, Filia Specjalistyczna nr 4, wyposażona została w alternatywne formy zapisu”

- nagrania dźwiękowe zapisane na kasecie magnetofonowej lub płycie kompaktowej w formacie audio lub MP3,
- książki pisane alfabetem Braille'a,
- książki z serii „Duże litery”.

Ponadto Biblioteka prowadzi działanie pod nazwą „Książka na telefon”, skierowane do osób przewlekle chorych lub z dużą dysfunkcją ruchową, które uniemożliwiają samodzielne skorzystanie z zasobu bibliotecznego.

Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”

Pełni rolę kulturotwórczą, a także edukacyjną o zasięgu ponadregionalnym. Dom Narodowym prowadzi wszechstronną działalność kulturalno-oświatową z zakresu różnych dziedzin kultury: literatury, muzyki, plastyki, teatru i folkloru. Jest miejscem koncertów, spektakli, prelekcji, spotkań autorskich i wieczorów poetyckich, warsztatów, przeglądów, konkursów i wystaw (Galeria i Galeria „Na Piętrze”), a także organizatorem lub współorganizatorem międzynarodowych imprez i festiwali (Święto Trzech Braci, Międzynarodowa Dekada Muzyki Organowej, Chóralnej i Kameralnej, Dni Kultury Żydowskiej, Dni Kultury Chrześcijańskiej, Cieszyński Festiwal Jazzowy, „Choinka”, Przegląd Filmowy „Kino Na Granicy”, itd.). W ramach działalności skierowanej do najstarszej grupy społecznej (także w ramach integracji międzypokoleniowej), aktywne są między innymi:

- Cieszyńskie Towarzystwo Fotograficzne,
- Towarzystwo Miłośników Ogrodnictwa,
- Cieszyński Klub Hobbystyczny,
- Polskie Towarzystwo Filozoficzne,
- Koło Pszczelarzy.

W Cieszyńskim Domu Kultury „Domu Narodowym” organizowane są także zajęcia:

- „Ceramika dla seniorów” - pracownia ceramiki, która jest miejscem skupiającym wszystkie osoby zainteresowane pracą w medium ceramicznym,
- „Rusz Się Seniorze!” - zajęcia taneczno-ruchowe,
- „Rzódzimy, rozprawiomy i śpiwómy po naszymu i ni jyny” - spotkania sekcji miłośników gwary cieszyńskiej.

Książnica Cieszyńska

Realizuje szereg przedsięwzięć w sferze edukacyjnej, popularyzacyjnej i naukowej. Prowadzi m.in. działalność bibliograficzną, wydawniczą i ekspozycyjną, uczestniczy w realizacji projektów badawczych oraz w przedsięwzięciach z zakresu edukacji regionalnej. Po niewątpliwym sukcesie pilotażowego programu „Cieszyńskiej biblioteki wirtualnej” (projekt włączony do cyfrowych zasobów Śląskiej Biblioteki Cyfrowej) Książnica kontynuuje działanie realizując projekt dygitalizacji zbiorów Książnicy Cieszyńskiej z zakresu działalności edukacyjnej pn. Wystawy wirtualne. W ramach tej inicjatywy seniorzy mogą zapoznać się z wystawami: „Zaolzie 1938. Dokumenty – relacje – opinie”, „Cieszyńscy legioniści”, „O konserwacji zbiorów w Książnicy Cieszyńskiej”, „Cieszyńskie rody: Michejdowie”, „Cieszyńskie rody: Buzkowie”, „Źródła do dziejów Cieszyna”, „O Konserwacji Zbiorów” oraz „W bibliotece J. I. Kraszewskiego”.

Książnica Cieszyńska prowadzi prace nad digitalizacją zbiorów, jest to bardzo dobra metoda mająca za zadanie zabezpieczenia i udostępnienie treści w formie zapisu cyfrowo. Z jednej strony umożliwia to nieograniczony dostęp do zasobów Książnicy, bez konieczności wychodzenia z domu, z drugiej może powodować wykluczenie społeczne osób nie umiejących posługiwać się nowymi technologiami, np. ludzi starszych czy ubogich.

Zamek Cieszyn

Aktywna współpraca z Regionalnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Katowicach przy projekcie „Śląskie dla seniora” – Zamek prowadził cykl spotkań dla seniorów pt. ”Dizajn dla dojrzałych”.

Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej im. Janiny Marcinkowej

Stanowi znamienity przykład integracji międzypokoleniowej, Zespołu składa się grupa tancerzy, grupa taneczna dziecięca, dwie kapele; ludowa i młodzieżowa oraz Chór Jubileuszowy, w sumie 175 osób. Chór Jubileuszowy ZPT im. Janiny Marcinkowej zbudowany został na kanwie artystów, którzy z racji wieku zakończyli karierę taneczną, natomiast nadal kontynuują pracę w grupie śpiewaczy. Chór zrzesza ok. 35 osób regularnie występujących w ramach różnorodnych wydarzeń, w tym między innymi występów dla dużego grona odbiorców, grup zamkniętych np. Domów seniora, Uniwersytetu III Wieku oraz seniorów, którzy zakończyli aktywną współpracę z Zespołem.

Cieszyński Uniwersytet III Wieku

W ramach swojej działalności pozwala na zaspokojenie potrzeb indywidualnego rozwoju takich jak:

- kulturalno-receptywne (korzystanie z instytucji kultury jakim jest UTW oraz poprzez funkcjonowanie w jego strukturach, np. wyjazdy do teatrów, muzeów, wyjścia do kin),
- kulturalno-kreatywne (udział w zespołach artystycznych, kołach zainteresowań),

„Nadolziańskie Senioralia”

Głównym celem organizowanych od 2017 roku Nadolziańskich Senioraliów jest zarówno integracja środowiska cieszyńskich seniorów, jak również działanie na rzecz poprawy komunikacji międzypokoleniowej. To ponadto okazja aby zachęcić osoby starsze do prowadzenia aktywnego stylu życia, poszerzania wiedzy, rozwijania pasji, a także wskazanie miejsc, w których mogą rozwijać swój potencjał. W organizację wydarzenia włączają się instytucje publiczne, kultury, zdrowia, a także organizacje pozarządowe oraz podmioty działające na rzecz osób starszych.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Promowanie, koordynowanie i wspieranie wydarzeń społeczno-kulturalnych jednostek miejskich oraz organizacji pozarządowych działających w obszarze kultury przy aktywnym wykorzystaniu potencjału wiedzy i umiejętności osób starszych.

Kontynuacja likwidacji barier w dostępie do zasobu kultury poprzez:

- działania mające na celu łatwiejszy dostęp do literatury - alternatywne formy zapisu,
- wdrożenie audydykrypcji,
- wdrożenie systemu tłumacza głosowego języka polskiego na migowy język polski,
- instalację makiet zabytków, itp.

5.3. Aktywność społeczna

Cieszyńska Rada Seniorów powołana została Uchwałą Nr XV/130/15 Rady Miasta Cieszyna z dnia 29 października 2015 r. Zakres działania Cieszyńskiej Rady Seniorów obejmuje prace o charakterze konsultacyjnym, doradczym, inicjatywnym oraz animowania działań w zakresie dostępności przestrzeni publicznej osób starszych i niepełnosprawnych.

Zakresem działania Rady jest:

- współpraca z władzami miasta przy opiniowaniu i rozstrzyganiu o istotnych problemach, potrzebach i oczekiwaniach osób starszych,
- konsultowanie, opiniowanie oraz zgłaszanie uwag do projektów aktów prawa miejscowego, które będą miały wpływ na codzienne życie osób starszych, występowanie z propozycjami rozwiązań oraz formułowanie wniosków, służących rozwojowi działalności na rzecz seniorów,
- integracja i wspieranie środowiska osób starszych,
- przedstawianie propozycji w zakresie zadań i działań na rzecz seniorów,
- inicjowanie działań zmierzających do wykorzystania potencjału i czasu seniorów na rzecz inicjatyw środowiskowych, w tym na rzecz upowszechniania wśród seniorów kultury, sportu, rekreacji, wypoczynku i edukacji,
- monitorowanie potrzeb seniorów,
- wspieranie wszelkich form aktywności seniorów,
- informowanie społeczności lokalnej o działaniach podejmowanych na rzecz środowiska seniorów,
- upowszechnianie wiedzy o możliwościach, potrzebach i uprawnieniach osób starszych, rozwijanie idei społeczeństwa obywatelskiego,
- współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Cieszyna, wymiana doświadczeń z radami seniorów na terenie kraju i zagranicą,
- podejmowanie działań w celu przełamania stereotypów na temat seniorów i starości, wzmocnienie relacji wewnątrzpokoleniowych, jak i międzypokoleniowych, współpraca z mediami w celu budowania pozytywnego wizerunku seniorów.

Inicjatywy Cieszyńskiej Rady Seniorów to między innymi:

1. „**Koperta życia**” - projekt, którego działanie skierowane zostało przede wszystkim do osób przewlekle chorych, starszych, samotnych. Akcja zakłada edukację seniorów w zakresie ich zaangażowania na rzecz pomocy sobie samym poprzez systematyczne oraz prawidłowe zapisywanie, gromadzenie i przechowywanie dokumentacji medycznej. „Koperta życia” składa się z: plastikowej koperty, naklejki na lodówkę oraz karty informacyjnej, która winna być na bieżąco uzupełniana. Takie działanie umożliwi ratownikom medycznym oraz lekarzom podjęcie natychmiastowych działań w celu ratowania życia. Kartę wkłada się najczęściej do lodówki, na której umieszcza się naklejkę z nadrukiem „Koperta życia”. Do 30 czerwca 2018 r. wydanych zostało 1.452 „Koperty życia”.

2. „Ogólnopolska Karta Seniora” - od 2017 roku Gmina Cieszyn realizuje program „Ogólnopolska Karta Seniora”, otrzymując tym samym certyfikat Samorządu Przyjaznego Seniorom. Program Ogólnopolska Karta Seniora ma na celu aktywizowanie oraz edukowanie seniorów z zakresu ekonomii, prawa i nowych mediów. Ma również za zadanie tworzenie oraz rozwijanie systemu ulg i zwolnień umożliwiających zwiększenie dostępności do przygotowanej oferty, a także kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych. Posiadacze Ogólnopolskiej Karty Seniora mogą korzystać z ponad 1100 punktach w całej Polsce, natomiast mieszkańcy Cieszyna mogą otrzymać jej lokalną edycję - karta z herbem i logo Cieszyna. Karta Seniora wydawana jest bezpłatnie i na czas nieokreślony w Wydziale Spraw Obywatelskich i Działalności Gospodarczej, Urzędu Miejskiego w Cieszynie.

Partnerzy projektu „Cieszyńska Karta Seniora” - jednostki organizacyjne gminy Cieszyn.

Jednostki organizacyjne	Obiekt	Rodzaj ulgi dla rencisty, emeryta	cena normalna (z VAT)	cena ulgowa (z VAT)
Wydział Sportu	Hala Widowiskowo-Sportowa im. Cieszyńskich Olimpijczyków, ul. Sportowa 1, 43-400 Cieszyn	Ślizgawka ogólnodostępna/rolkowisko bilet jednorazowy	5,00 zł/godz.	3,00 zł/godz.
		Ślizgawka ogólnodostępna/rolkowisko karnet 10 wejść (jednogodzinnych)	40,00 zł/godz.	20,00 zł/godz.
	Korty tenisowe, ul. Sportowa 1, 43-400 Cieszyn	Wynajęcie kortu na godzinę 09:00 - 14:00	14,00 zł/godz.	10,00 zł/godz.
		wynajęcie kortu po godzinie 14:00	18,00 zł/godz.	14,00 zł/godz.
	Wynajęcie kortu – karnet 10 wejść (jednogodzinnych)	140,00 zł	100,00 zł	
Kąpielisko Miejskie, al. Jana Łyska 23, 43-400 Cieszyn	Wstęp całodzienny	6,00 zł	4,00 zł	
	Wstęp po godz. 15.00	4,00 zł	3,00 zł	
	Karnet 5 wejść	25,00 zł	15,00 zł	
Książnica Cieszyńska	ul. Mennicza 46, 43-400 Cieszyn	Wstęp na wystawy		3,00 zł
Biblioteka Miejska	ul. Głęboka 15 43-400 Cieszyn	Angielski dla seniora 55+		Bezpłatne zajęcia dla seniorów powyżej 55 roku życia
		Komputer dla seniora 55+ w Strefie aktywnego Seniora Filii nr 3		
		Kursy komputerowe dla Seniora		
		Cyberedukatorzy w bibliotece		
		Zaskocz wnuka		
FotoSenior				
Zamek Cieszyn	ul. Zamkowa 3 a, b, c 43-400 Cieszyn	Wstęp na Wieżę Piastowską		3,00 zł
		Design dla Seniorów		bezpłatne
Teatr im. Adama Mickiewicza w Cieszynie	Teatr im. Adama Mickiewicza w Cieszynie pl. Teatralny 1, 43-400 Cieszyn	Bilety na imprezy biletowane przez Teatr im. Adama Mickiewicza, max 10% ogółu miejsc na każdy spektakl		15% zniżka
Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”	Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy” ul. Rynek 12, 43-400 Cieszyn	Zniżka na zakup biletów o wartości 20,00 zł lub więcej na wydarzenia organizowane przez instytucje		10% zniżka

Partnerzy projektu „Cieszyńska Karta Seniora”– pomioty gospodarcze działające na terenie gminy Cieszyn.

Partner programu	Adres	Rodzaj ulgi dla rencisty, emeryta	Uwagi
GOLDOPTYK Krzysztof Wandzel	ul. Głęboka 49 43-400 Cieszyn	Okulary korekcyjne i słoneczne -20%, akcesoria i pozostałe -10%	Usługi optyczne
Firma Handlowa Hanna Wilczek EUROSPAR Cieszyn	ul. Stawowa 54 43-400 Cieszyn	5 % rabatu na zakup towarów za wyłączeniem alkoholu i papierosów	Branża spożywcza
P. W. "CHELMET" Stanisław Chelmiński	ul. Dolna 8 43-400 Cieszyn	10% rabatu na cały asortyment	Kominki
"GAMBIT" PRODUKCYJNO- HANDLOWO-USŁUGOWA Sp. z o.o.	ul. Nestora Bucewicza 18 43-400 Cieszyn	10% rabatu	Usługi hotelowe
GEERS Akustyka Słuchu Sp. z o.o.	ul. Bielska 37 43-400 Cieszyn	bezpłatne testy słuchu; 25 % rabatu na zakup baterii, środków pielęgnacyjnych, akcesoriów, wężyków, rożków, filtrów i kopułek); bezpłatne przeglądy dla posiadaczy aparatów słuchowych	Badanie słuchu

3. **„Nadolziańskie Senioralia”.** Uroczyste obchody powiązane z promocją i integracją środowiska cieszyńskich seniorów. To okazja aby zachęcić osoby starsze i ich rodziny do prowadzenia aktywnego stylu życia, poszerzania wiedzy, rozwijania pasji. „Nadolziańskie Senioralia” są okazją do łączenia pokoleń oraz różnych grup, które aktywnie włączają się w organizację wydarzeń, w tym między innymi: instytucje publiczne, kultury, zdrowia, a także organizacje pozarządowe oraz podmioty działające na rzecz osób starszych.

4. **Przeгляд szlaków spacerowych i terenów rekreacyjnych.** Wspólna „inwentaryzacja” infrastruktury przestrzennej pod kątem dostosowania do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych i starszych.

Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi.

Gmina współpracuje z organizacjami pozarządowymi na podstawie Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz uchwalanych corocznie przez Radę Miejską Cieszyna „Program współpracy gminy Cieszyn z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działającymi w zakresie pożytku publicznego”.

Odpowiedzialnymi za współpracę z organizacjami pozarządowymi są Wydziały Kultury, Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Wydział Sportu Urzędu Miejskiego w Cieszynie oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie – jednostka Gminy Cieszyn.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów, które w 2017 r. otrzymały dotację:

Nazwa organizacji	Nazwa zadania	Kwota dotacji
Fundacja Św. Elżbiety Węgierskiej w Cieszynie	„Prowadzenie zajęć terapeutyczno-rehabilitacyjnych w ramach opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi oraz z zaburzeniami psychicznymi”.	8.000,00 zł
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – oddział Rejonowy w Cieszynie	Spotkanie „Noworoczno-opłatkowe”	2.560,00 zł
Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i byłych Więźniów Politycznych	„Z patriotyzmem na co dzień”	2.000,00 zł
Polski Związek Niewidomych Okręg Śląski – Koło w Cieszynie	„Tyflo – punkt w 2017 r.”	6.000,00 zł
Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych Hospicjum im. Łukasza Ewangelisty	„Pomagać znaczy być blisko”	7.500,00 zł
Cieszyńskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego „Więź”	„Działanie wspierająco-samopomocowe dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin w Cieszynie”	5.000,00 zł
Stowarzyszenie Amazonek	„Godny styl życia – Amazonek”	4.000,00 zł
Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Cieszynie	„Większe szanse na godne, niezależne życie”	5.000,00 zł

Kluby seniora

Osiedlowy Klub Seniora działający przy Osiedlowym Centrum Kultury i Rekreacji Spółdzielni Mieszkaniowej Cieszynianka prowadzi zajęcia dla różnych grup wiekowych. Ważnym celem Klubu jest integracja międzypokoleniowa dlatego organizowane są wspólne konkursy plastyczne, ekologiczne, muzyczne, imprez okolicznościowe oraz prowadzenie są zajęcia i organizowanie turniejów gry w szachy, warcaby, brydża itp., a także propagowanie i współorganizowanie rekreacji w każdym wieku - zajęcia i turnieje tenisa ziemnego, siatkówki, tzw. gier podwórkowych. W 2017 roku powstała strefa wypoczynku seniora, w której skład wchodzi bulodrom (boisko do gry w boules), stoliki do gry w szachy, stół do gry w chińczyka i miejsce wypoczynku w altanie z żywej architektury. Na stałe do wydarzeń organizowanych przez Osiedlowy Klub Seniora wpisały się: wrześniowe Dni Otwarte Seniora oraz Wiosenne Spotkania Seniorów.

Z inicjatywy Cieszyńskiej Rady Seniorów powstał Drugi Klub Seniora działający przy Spółdzielni Mieszkaniowej Cieszynianka. Spotkania seniorów odbywają się w każdy czwartek. W ramach swojej działalności prowadzone są zajęcia z gier stolikowych. W przyszłości planowane są spotkania tematyczne z ciekawymi ludźmi.

Kluby parafialne

W Cieszynie działają liczne kluby parafialne, które kierują swoje działania w ramach różnych form wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym między innymi:

1. Parafia św. Marii Magdaleny w Cieszynie
2. Parafia św. Elżbiety w Cieszynie
3. Kościół św. Jerzego w Cieszynie
4. Parafia Imienia Najświętszej Maryi Panny w Cieszynie
5. Parafia rzymskokatolicka pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela
6. Parafia pw. Opatrzności Bożej
7. Parafia Ewangelicko-Augsburska w Cieszynie

Związki Emerytów i Rencistów

1. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – oddział Rejonowy w Cieszynie
2. Koło Emerytów NSZZ „Solidarność” przy zakładzie Celma w Cieszynie – cykliczne spotkania kulturalno-społeczne, budowanie więzi i integracji środowiskowej.
3. Emeryci Polifarb Cieszyn
4. Organizacja Terenowa NSZZ

Oddział PTTK „Beskid Śląski” w Cieszynie. Organizacja w ramach swojej podstawowej działalności promuje ideę aktywnego starzenia się oraz integracji międzypokoleniowej. Osoby starsze – seniorzy zdobywając odznakę „**Turysta senior**” pomaga wnukom zdobyć odznakę „**GOT w góry**” czy „**Turysta przewodnik**”, „**Siedmiomilowe buty**”. Celem działalności organizacji jest aktywny wypoczynek w zgodzie z naturą, dostępny dla ludzi w każdym wieku. Wartością dodaną jest wymiana doświadczeń w trakcie wielopokoleniowych wycieczek.

Konsultacje społeczne. Urząd Miejski w Cieszynie przeprowadza około 100 konsultacji Społecznych rocznie. Do opinii mieszkańców oddawane są prawie wszystkie akty prawa lokalnego. Konsultacje ogłaszane są na stronie Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) z odnośnikiem ze strony Urzędu Miejskiego. Na stronie BIP jest zawsze dostępny projekt ustawy i sprawozdanie z konsultacji. Ponadto wszystkie akty prawa konsultowane są z Radą Pożytku Publicznego. Wszyscy mieszkańcy, w tym osoby starsze i niepełnosprawne mają możliwość włączenia się w prace konsultacyjne aktów prawa miejscowego.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Promowanie punktu informacji dla seniora, działalności Samodzielnego stanowiska do spraw osób starszych i niepełnosprawnych, Cieszyńskiej Rady Seniorów.

Prowadzenie konsultacji społecznych istotnych dla miasta sprawach w celu:

- włączenia seniorów w proces zarządzania miastem,

- poznania opinii seniorów o poddanej konsultacjom sprawie,
- maksymalizacji efektywności i trafności procesów decyzyjnych,
- pozyskania społecznego zrozumienia i akceptacji dla projektowanych rozwiązań,
- budowania społeczeństwa obywatelskiego.

6. Dostępność

6.1. Architektura

Urząd Miejski w Cieszynie

W 2017 roku uchwalony został Gminny Program Rewitalizacji Miasta Cieszyna, w którym ujętych zostało 37 przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych oraz 12 pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Wśród przedsięwzięć podstawowych są działania, w ramach których realizowane mają być prace na rzecz poprawy dostępności przestrzeni publicznej poprzez usuwanie barier architektonicznych i technicznych.

Nieruchomości użyteczności publicznej, w których w ramach prac modernizacyjno-remontowych zlikwidowane zostały bariery architektoniczne poprzez wybudowanie: osobowych dźwigów windowych, dodatkowego wejścia do budynku dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, pochylni, miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych, platform schodowych oraz toalet przystosowanych dla osób niepełnosprawnych, przeprowadzone zostały w:

- Urząd Miejski, ul. Jana Kochanowskiego 14 (pomieszczenia Urzędu Stanu Cywilnego oraz Wydziału Spraw Obywatelskich i Działalności Gospodarczej)
- Książnicy Cieszyńskiej
- Miejskiej Biblioteki Publicznej
- Sali gimnastycznej Szkoły Podstawowej nr 1
- Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałem Integracyjnym
- Szkoła Podstawowa nr 3 z Oddziałem Integracyjnym
- Kryty basen i sala gimnastyczna Szkoły Podstawowej nr 4
- Wielofunkcyjne boisko sportowe przy Szkole Podstawowej nr 2
- Boisko „ORLIK 2012” PRZY g-3 (obecnie Szkoła Podstawowa nr 5) oraz przy Szkole Podstawowej nr 6
- Hala Widowiskowo-Sportowa im. Cieszyńskich Olimpijczyków.

W ramach prac nad projektem Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Cieszyna organizowane były ogólnodostępne spotkania i warsztaty, w których uczestniczyły osoby w różnym wieku i o różnej sprawności ruchowej. W ramach wypracowanego dialogu z

mieszkańcami Cieszyna, ogłoszone zostały w ww. temacie konsultacje społeczne, a także oraz projekt przedłożony został Cieszyńskiej Radzie Seniorów do opiniowania.

W 2010 roku opracowana została Strategia Rozwoju Miasta Cieszyna na lata 2010-2020, która stanowi długookresową perspektywę rozwoju miasta. W ramach dokumentu określonych zostało pięć priorytetowych kierunków rozwoju, w tym kapitał społeczny. Do celów strategicznych priorytetu zalicza się Zapewnienie warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego oraz podnoszenie jakości życia poprzez:

- zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego i zdrowotnego, wyrażone w zadaniu „Opracowanie studium dostępności miasta Cieszyn”.
- udostępnienie dla zwiedzających obiektów zabytkowych i zbiorów historycznych, wyrażone w zadaniu „Debarieryzacja miasta”

Zarządzeniem Nr 0050.132.2014 z dnia 19 lutego 2014 r. Burmistrz Miasta Cieszyna powołał Komisję do spraw opiniowania projektów realizowanych przez Gminę Cieszyn zadań inwestycyjnych i remontowych, pod kątem ich dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych. Komisja obradowała i wydała stosowne opinie w sprawach wielu przedsięwzięć inwestycyjnych i remontowych miasta.

Zakład Budynków Miejskich Sp. z o.o.

Zasób infrastruktury budynków mieszkalnych zarządzanych przez ZBM Sp. z o.o. stanowią głównie nieruchomości zlokalizowane w centralnej, zabytkowej, części miasta. Dostosowanie lokali mieszkalnych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych utrudnione jest ze względu na dużą fluktuację najemców lokali mieszkalnych oraz wysokie koszty finansowe prac remontowo-budowlanych. Jednak prace takie wykonywane są w ramach zgłaszanych potrzeb. Obecnie w zasobie budynków komunalnych jest 19 lokali mieszkalnych z przeznaczeniem dla osób niepełnosprawnych i starszych. Zakład Budynków Miejskich Sp. z o.o. w zakresie realizacji części swoich zadań, tj. budowa nowych nieruchomości budynkowych wielolokalowych, prowadzone są one w oparciu o wymogi przepisów Ustawy Prawo budowlane i Rozporządzenia Ministra Infrastruktury Warunki techniczne jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Biorąc pod uwagę potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych przy realizowaniu nowych inwestycji, duży nacisk kładziony jest na likwidację barier architektonicznych, tj.: dostosowanie dojsć do budynków - budowa pochylni, zastosowanie drzwi o szerokości umożliwiającej przejazd wózków inwalidzkich, budowa miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Kontynuowanie prac modernizacyjno-remontowych w ramach grup społecznych składających się z seniorów i osób niepełnosprawnych oraz Komisją do spraw opiniowania projektów realizowanych przez Gminę Cieszyn zadań inwestycyjnych i remontowych.

Projektowanie nowych inwestycji z uwzględnieniem dostępności dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób starszych poprzedzone przeprowadzeniem audytu oraz opracowaniem kompleksowego programu działań doraźnych i inwestycyjnych.

6.2. Transport

Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.

Jednym z zakresów należących do kompetencji Spółki jest zarządzanie taborem pasażerskim w transporcie publicznym. Obecnie wszystkie autobusy obsługujące komunikację miejską to autobusy niskopodłogowe (17 szt.) lub niskowejściowe (2 szt.) przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych. Aktualnie są na ukończeniu prace wdrożeniowe Systemu Dynamicznej Informacji Pasażerskiej, który jest zintegrowanym systemem zarządzania przepływem informacji w czasie rzeczywistym.

Przy zastosowaniu Systemu Dynamicznej Informacji Pasażerskiej podróżni będą niezwłocznie informowani o ewentualnych opóźnieniach w odjazdach autobusów lub innych problemach komunikacyjnych. Dodatkowo rozkłady jazdy dostępne będą w sieci Internet oraz poprzez aplikację mobilną na smartfonach. W autobusach funkcjonować będą kasowniki zbliżeniowe na karty elektroniczne, w tym co najmniej jeden kasownik będzie umożliwiał opłatę przy użyciu bankomatowych kart zbliżeniowych oraz za pomocą telefonu z funkcją NFC.

Transport komunikacją miejską dostosowany do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych umożliwi swobodne przemieszczanie się co determinuje dostępność innych usług publicznych, w tym: zdrowotnych, opiekuńczych, edukacyjnych czy dóbr kultury. Gmina Cieszyn wprowadziła ulgi na przejazdy autobusami komunikacji miejskiej m.in.:

- niepełnosprawnym w stopniu znacznym i towarzyszącym im w czasie podróży opiekunom (osoba pełnoletnia) – przejazd bezpłatny we wszystkich strefach komunikacyjnych,
- osoby, które ukończyły 70 rok życia – przejazdy bezpłatne w strefie komunikacyjnej Cieszyn-Cieszyn,
- niepełnosprawni w stopniu umiarkowanym – przejazdy ulgowe 50% we wszystkich strefach komunikacyjnych,
- emeryci i renciści, którzy ukończyli 60 rok życia – przejazdy ulgowe 50% w strefie komunikacyjnej Cieszyn-Cieszyn,
- respektowane są również uprawnienia wynikające z pozostałych obowiązujących ustaw i rozporządzeń m.in. inwalidzi wojenni i wojskowi oraz kombatanci i osoby represjonowane.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Dostosowanie usług transportu publicznego do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, w tym:

- dostosowanie (wymiana, modernizacja) wiat przystankowych,
- dostosowanie przestrzeni miejsca przystankowego poprzez odpowiednią wysokość krawężników, wykorzystanie betonowej kostki integracyjnej
- dostosowanie informacji „Rozkład jazdy”, odpowiednia wielkość napisów, umieszczenie na wysokości dostosowanej również dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich,
- budowa systemu bonifikat,

Prowadzenie działań w zakresie organizacji ruchu sprzyjających osobom starszym i niepełnosprawnym, w tym poprzez:

- wyznaczenie odpowiednie liczby miejsc dla niepełnosprawnych,
- tworzenie stref pieszych w centrum miasta.

6.3. Cyfryzacja

Urząd Miejski w Cieszynie

Oficjalna strona Urzędu Miejskiego w Cieszynie w pełni spełnia standardy WCAG 2.0 i jest modelowym przykładem strony przyjaznej osobom z niepełnosprawnościami. Na górze strony umieszczony jest pasek z narzędziami ułatwiającymi korzystanie ze strony www. W poszczególnych zakładkach można znaleźć m.in. informacje o konsultacjach społecznych, programach realizowanych gminą, oraz strategiach miasta.

Z punktu widzenia osób niepełnosprawnych, bardzo dobrą praktyką jest, umieszczenie po prawej stronie witryny Urzędu Miejskiego w Cieszynie linka przekierowującego do MOPS-u. Zawiera on duży piktogram osoby niepełnosprawnej z opisem "informacje dla osób niepełnosprawnych" po kliknięciu w zawartość tej grafiki przeglądarka www przekierowuje jej użytkownika na stronę MOPS Cieszyn.

Biuletyn miejski "Wiadomości Ratuszowe" wydawany przez Urząd Miejski w Cieszynie przygotowywany jest w sposób czytelny oraz dostępny dla osób z dysfunkcją wzroku. Oprócz wersji papierowej istnieje możliwość pobrania Biuletynu na urządzenia elektroniczne umożliwiające ich odczyt. Plik posiada warstwę tekstową, dzięki której istnieje możliwość odczytu przez urządzenia typu "czyta".

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Dostosowanie stron internetowych jednostek organizacyjnych gminy zgodnie ze standardami WCAG 2.0.

Rozbudowa stref z dostępem do internetu (Wi-Fi, itp.).

6.4. Kultura i edukacja

Biblioteka Miejska w Cieszynie

Odpowiadając na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych gromadzi zbiory w formach alternatywnych. Są to w przeważającej mierze nagrania dźwiękowe, zawierające odczytany przez lektora tekst publikacji książkowej, zapisane na kasecie magnetofonowej lub płycie kompaktowej w formacie audio lub MP3 oraz książki pisane alfabetem Braille'a. Książki mówione i pisane brajlem udostępniane są w Filii Specjalistycznej nr 4 dla osób z dysfunkcją narządu wzroku. Biblioteka prowadzi projekt:

- „Duże litery”, który przeznaczony jest dla osób słabowidzących i starszych, których męczy czytanie książek drukowanych czcionką normalnej wielkości.
- Książka na telefon”, dostarczanie czytelnikom starszym, niepełnosprawnym oraz zamieszkałym w dalszych zakątkach miasta zamówione materiały biblioteczne.

Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”

Obecnie w budynku, w którym mieści się Cieszyński Ośrodek Kultury prowadzone są prace modernizacyjno-remontowe. W ramach tych prac budynek dostosowany zostanie do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

Zamek Cieszyn

Wzgórze zamkowe to niewielkie wzniesienie o stromych zboczach, na którym znajdują się jedne z najcenniejszych zabytków kultury, w tym: Rotunda św. Mikołaja, Wieża Piastowska oraz Zamek Cieszyn. W związku z niedogodną lokalizacją oraz trudnym dostępem dla osób starszych i niepełnosprawnych, a także niwelowaniem barier w dostępie do dziedzictwa kultury, zamontowany został osobowy dźwig windy umożliwiający swobodny dostęp na Wzgórze.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Zwiększenie możliwości dostępu dla osób starszych i niepełnosprawnych do zasobów kultury i sztuki miasta poprzez wdrożenie audiodyskrypcji, czyli techniki, która dzięki dodatkowym opisom słownym udostępnia odbiór wizualnej twórczości artystycznej oraz pozwala osobom niewidomym poznawać widzialny dorobek kulturalny z zakresu sztuki plastycznej, teatralnej, scenicznej i filmowej.⁸

7. Srebrna gospodarka

Gospodarka senioralna to szeroko pojęty system ekonomiczny ukierunkowany na wykorzystanie potencjału osób starszych i uwzględniający ich potrzeby. Głównym jej przekazem jest traktowanie starzenia się społeczeństwa nie jako zagrożenia, lecz jako wyzwania i szansy.

⁸ <http://www.audiodyskrypcja.org.pl/>

„Ogólnopolska Karta Seniora” to inicjatywa wychodząca naprzeciw potrzebom konsumentów po 60 roku życia. Ogólnopolska Karta Seniora uprawnia do zniżek i innych promocji. Udział podmiotów gospodarczych w projekcie może pobudzić lokalną przedsiębiorczość.

„Cieszyńska Karta Seniora” jest lokalną edycją Ogólnopolskiej Karty Seniora, która opatrzona jest herbem i logo Cieszyna, która również uprawnia do zniżek i innych promocji. Karta Seniora wydawana jest bezpłatnie i na czas nieokreślony w Wydziale Spraw Obywatelskich i Działalności Gospodarczej, Urzędu Miejskiego w Cieszynie.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Promowanie rozwoju wolontariatu 50+ z równoczesnym podjęciem działań edukacyjnych, informacyjnych i promocyjnych, skierowanych zarówno do potencjalnych wolontariuszy 50+, jak i do lokalnych instytucji.

Podjęcie działań służących szeroko rozumianej aktywizacji seniorów na wszystkich płaszczyznach życia społecznego. Szczególnie należy zintensyfikować działania promujące sport i aktywny styl życia wśród seniorów, a także wśród młodszych grup społecznych.

Promowanie idei wspierania i włączania zawodowego seniorów wśród przedsiębiorców.

8. Relacje międzypokoleniowe

Przeszkodą w dobrym kontakcie międzypokoleniowym są utrwalane stereotypy, a także brak „pozytywnej” przestrzeni do spotkań.

Znak obecnych czasów, pośpiech, dodatkowo determinuje negatywne konotacje. Przykładem może być identyfikowanie osób starszych jako przeszkodę w szybkim niezawalutowaniu spraw (kolejki w sklepach, poczekalniach, wolniejsze tempo przy przyswajaniu nowych informacji).

Jednostki organizacyjne gminy (Biblioteka Miejska w Cieszynie, Książnica Cieszyńska, Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”, MOPS, i in.), a także organizacje pozarządowe działające w Cieszynie prowadzą intensywną pracę na rzecz integracji międzypokoleniowej.

PROPONOWANE DZIAŁANIA

Organizowanie i promowanie „przestrzeni” do kontaktów społecznych o charakterze międzypokoleniowym.

Kreowanie współpracy organizacji i instytucji zajmujących się młodzieżą w kontaktach z seniorami, w tym poprzez organizację wspólnych imprez, dni seniora, itp.

Kreowanie wolontariatu młodzieżowego działającego na rzecz osób starszych.

Prowadzenie kampanii społeczno-edukacyjnej przełamującej stereotypy (edukacja wspierająca nawiązywanie relacji międzypokoleniowych).